

| POUL GRINDER-HANSEN: *Kronborg*, Gyldendal og Nationalmuseet, København 2018, 480 s., 350 kr.

Store gamle huse, hvad enten det er borge, slotte, kirker eller klostre, har det med at gøre dybt indtryk på mennesker, som får fornøjelsen af at opholde sig der i længere tid. De mange spor, som fortidens mennesker har sat, fører tit sindet på afveje og giver en dyb interesse for at forstå netop det sted. Sådant et sted er komplekset af bygninger og terræn i Sjællands nordøstlige hjørne, som vi under ét omtaler som Kronborg. I over 500 år har det sandede øre ud i Øresund været grundlag for liv, magtudfoldelse, bøn, slaveri, kedsomhed, soldaterliv, udstillinger og myter – og om alt dette har vi endelig fået ét, stort samlet værk, skrevet af historikeren og museumsinspektøren Poul Grinder-Hansen. Hans righoldige udgivelser inden for middelalder- og renæssancehistorie gør ham til et oplagt valg til at gå i dybden med Kronborg, hvis hovedhistorie netop ligger i disse tidsaldrer.

*Kronborg* skriver sig ind i den nyere borgbogsbølge, der blandt andet omfatter *Gurre slot – Kongeborg og sagnskat* (2003) af Vivian Etting m.fl., *Nyborg Slot – Kongeborg, fæstning og museum* (2011) redigeret af Kurt Risskov Sørensen, *Kongens borg – 123 års arkæologi på VORDINGBORG* (2014) af Dorthe Wille-Jørgensen og i mere privat regi *Gjorslev – en bispeborg på Stevns* (2018), redigeret af Jesper Jørgensen. Disse veludstyrede og omfattende bøger afløser både ældre oversigtsværker og mange mindre skrifter om de enkelte borge og slotte. Typisk for borgbøgerne, og for de tilsvarende skrifter om kirker og klostre som den fremragende *Roskilde Domkirke* (2013) af Ulla Kjær, er en stor grundighed og dyb kærlighed til de bygninger, forfatterne skriver om. Kombinationen af kærlighed og grundighed kan undertiden trætte læseren, hvis interesse kan være mere overfladisk, men gør til gengæld værkerne fremragende som opslagsværker, ikke mindst når de som i *Kronborgs* tilfælde rummer et fornuftigt, fortællende noteapparat.

*Kronborg* lægger ud med fortællingen om middelalderborgen Krogen fra omkring år 1400, hvis mure stadig findes i det nuværende slot, og fortsætter videre med de første bastioner fra reformationstiden til den store ombygning i 1570'erne. Fremstillingen af disse for det nuværende slot så vigtige år er præget af stor grundighed, god inddragelse af kilder og fin brug af de bygningsmæssige spor, som findes så mange steder på slottet. Undertiden kommer vi helt ind i den grundige diskussion om detaljer i bygningens historie som f.eks. på side 84-85, hvor en længere diskussion om en eventuel indre vægtergang foldes ud. Her fornemmer man den levende diskussion, der fortsætter blandt kendere af slottet, men som måske med fordel kunne være kortet ned for den almene læser. Samtidig er *Kronborg* et sted med så mange lag,

så mange fortællinger og så mange „myter og skønne skrøner“, som forfatteren også gør opmærksom på i indledningen, at det hele er blevet en del af stedets fortælling. Derfor er det prisværdigt, at mange af disse fortællinger tages under forskningsmæssig behandling for forhåbentlig at få ryddet lidt op i de værste turistguide-anekdoter.

Andre afsnit, som kapitlet om det svenske angreb på fæstningen i 1658, er decideret spændende, og læseren bliver grebet af fortællingen om de dramatiske sommerdage, hvor slottets bastioner for alvor skulle stå deres prøve. På den baggrund bliver de efterfølgende grundige afsnit om fæstningsværkernes udbygning lidt tungere at læse, men det er samtidig en fornøjelse af have al denne viden samlet samme sted. Kronborgs lange tid som kaserne er mere overfladisk behandlet og glider hurtigt over i fortællingen om slottet som turistmål, hvilket nok afspejler den tilgængelige litteratur. De to fiktive skikkelser, som spiller en så stor rolle i formidlingen af slottet i dag, nemlig Hamlet og Holger Danske, behandles også grundigt, herunder de mange opsætninger af det engelske skuespil på slottet siden 1816.

Grinder-Hansens værk udfylder en plads, der længe har stået tom, om et markant sted, som er en geografisk lokalitet, men også rummer adskillige symbolske lag. Slottets enestående placering ved indsejlingen til Sundet har gjort det til et begreb i sproget – at have Kronborg om styrbord igen bruges endnu i visse kredse om at vende hjem. Men *Kronborg* er meget konkret. Der fortælles om byggeprojekter, udsmykninger, kanoner, bastioner og om sale, der indrettes, omformes og restaureres. Heldigvis er der også god plads til de mennesker, der deltog i det hele. Derimod savner man med få undtagelser tanker om slottets formål, funktion og forandring på et mere analytisk plan. På den anden side er opgaven med at udrede det komplicerede steds historie så omfangsrig, at en videre analyse hører fremtiden til. Værkets grundighed giver dermed ikke læseren en følelse af, at vi er kommet hjem – vi er snarere klar til at stævne videre ud. Med *Kronborg om bagbord* og *Grinder-hansens bog under armen* kan kommende historikere nu tænke endnu længere om det gamle slot og dets symbolske betydninger, om årsager og virkninger, og mere kan man vel i virkeligheden ikke ønske sig som historiker.

*Benjamin Asmussen*

| THOMAS LYNGBY (RED.): *Frederiksborg Slotskirke*, Historika/Gads Forlag, København u.å. [2017], 222 s., 299,95 kr.

Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg har udsendt en bog om Frederiksborg Slotskirke. Den er skrevet for den alment interesse-